

Estoniakatastrofen

Överlevare vittnade om metalliska skrapljud – nonchalerades





Endast 137 personer överlevde Estoniaförlisningen. På bilden tas några av dem om hand i finska Åbo. Foto: Juha Karkkainen/TT

Centrala ögonvittnen förhöordes aldrig av haverikommissionen, utan hördes endast ytligt av polis, och de intervjuer som slutligen gjordes 27 år efter katastrofen ska raderas. Många av

vittnena uppgav att de hörde en hög smäll och skrapande metalliska ljud precis innan Estonia började luta.



Ruben Agnarsson
frilansjournalist

Publicerad 11 december 2025 - 07:00 Senast uppdaterad 11 december 2025 - 11:24

Anders Eriksson hade en hytt på däck fyra på babords sida under förlisningsnatten.

I ett förhör hos polisen i Karlskoga några dagar efter katastrofen den 28 september 1994 berättade han om hur han försökte somna då han hörde väldigt kraftiga smällar samtidigt som fartygets kraftiga rörelse gjorde att han höll på att ramla ur sängen.

Först 27 år efter katastrofen fick Anders Eriksson – under stort hemlighetsmakeri – avge sitt vittnesmål till haverikommissionen.

Men endast sammanfattningar av vittnesmål kommer sparas och själva intervjuerna raderas. Det har nu fått den intervjuade överlevaren Rolf Sörman att anmäla Statens haverikommission till Justitieombudsmannen (JO).

– Jag vill att JO tittar på hur Statens haverikommission i Sverige behandlar allmänna handlingar över huvud taget, och i synnerhet de intervjuerna man gjorde med oss överlevande, säger han till Ekot.



Rolf Sörman. Foto: Stefan Jerrevång/TT

Haverikommissionens vittnesexpert Bengt Schager gjorde sammanfattningar av de vittnesmål där flera passagerare berättade att de hörde en mycket stark smäll och ljudet av metall. Bengt Schagers rapport hemlig-

stämplades och Schager vägrade skriva under den slutgiltiga haveri-kommissionen och lämnade i stället kommissionen.

Lars Ångström har intervjuat flera överlevande vittnen från Estonia-haveriet och har även läst vittnesmålen som polisen samlad in.

– Vittnesmålen från många överlevande från däck ett utgör ett starkt stöd, men utgör inte på något sätt grund för slutsatserna i BMTIG:s utredning, säger han.

I många förhör med de överlevande från däck ett beskriver de höga smällar och skrapljud när slagsidan uppträdde och vatten började täcka golvet.

”Jag hörde en oerhört hård smäll, som var så hård att jag slungades mot hyttväggen. Det var som om fartyget hade kolliderat med något”, berättade Nikalajev Andrejev för polisen.

”Ett enormt plåtljud som följdes av ett långdraget efterdån, det lät som om hela fartygssidan trycktes in”, har Leif Bogren skrivit i en bok efter katastrofen.

”Det lät som om något tungt skulle ha rört sig mot fartygets högra sida sida. Ett skrapande ljud, samtidigt som [jag] hör ljudet började fartyget luta”, lyder förhöret med Yasmina Weidinger som bodde i hytt 1027 på däck ett.

Hennes rumskamrat Daniel ropade strax efter det skrapande ljudet att det fanns vatten i korridoren.

”Jag har hört ett skarpt metalliskt ljud. Det är ljudet jag aldrig glömmer”, sade hon i Expressen i oktober 2020.

”Det lät som om metall dragits längs fartygets botten” sade Ints Klavins till polisen.

”Ett skrapande ljud som om fartyget gått på grund”, berättade Martin Nilsson i förhöret.

Flera av dem som överlevde slungades ur sina bäddar i samband med smällarna. Yasmina Olby (f d Weidinger) har beskrivit hur hon hörde ett otroligt kraftigt skrapljud, metall mot metall och hårt skärande.

”Det var verkligen något tungt som dras mot plåt. Samtidigt som detta ljud är det också en rörelse och samtidigt kommer även slagsidan. Ljudet rör sig och allting börjar luta,” har hon sagt till Lars Ångström.

När Yasmina fick se var hålen på styrbordssidan finns lade hon ihop ett och ett.

”Då fick jag en förklaring till varifrån ljuden kom. Min hytt var precis bredvid ...”

Även Carl-Eric Reintamm, tidigare diplomat på estniska UD, beskriver en kollision och skrapljud.

”Det lät som om fartyget kolliderade med någonting och direkt efter det var det ett skrapljud”, sade han till Lars Ångström.

– Även om vittnesmålen tycks passa som hand i handsken så spelar det ingen roll om så ingen skulle ha hört smällar, sett vatten på golvet eller hört skrapljud utefter sidan. Det fanns fortfarande inte energi för att orsaka hål och skador när hon lade sig på botten, säger Lars Ångström.

– Oavsett hur, var och när visiret föll av och vad olika vittnen sagt så spelar det ingen roll. När tillräckligt mycket vatten kommer in i fartyget, oavsett var det kommer in eller hur, så sjunker hon. Och när styrbords-sidan lägger sig mot botten finns inte den energi som är förutsättningen för att de dokumenterade skadorna ska kunna uppstå.





Kristina Brandänge år 2005. Foto: Stefan Bladh / SvD / TT

Kristina Brandänge, läkare och präst, hade precis blivit ny klinikchef på Ersta psykiatri när Estonia sjönk. Direkt efter katastrofen skapades krisgrupper för anhöriga på alla akutsjukhus i Stockholm, men redan

efter några dagar lades dessa grupper ner, då få anhöriga hade vänt sig dit.

Kristina startade då ett eget arbete med krisgrupper på Ersta sjukhus eftersom hon visste att behoven av krishjälp ofta kommer i ett senare skede.

– Jag kommer aldrig att glömma den första kvällen. Hela rummet var som ett öppet sår. Det var så oerhört starka känslor. Många uttryckte att de ville att de döda skulle tas upp, berättar hon.

– Den första och den andra helgen som vi träffades gick vi igenom de överlevandes minnen från katastrofen. Jag noterade mycket noga att det var väldigt samstämmiga berättelser som skilde sig mycket från den officiella bilden. De anhöriga skrev till regeringen och statsministern och jag var övertygad om att de skulle få svar.

– De fick aldrig något svar, inte ens en bekräftelse på att brevet kommit fram.

Några dagar före julafton 1994 gick en första enkät ut till alla anhöriga, som visade att de ville att så många kroppar som möjligt skulle bärgas.

– När jag ringde upp kommunikationsdepartementet och informerade gavs beskedet att bärgning inte var aktuell.

I mars 1995 beslutade regeringen Carlsson med ministern Ines Uusman i spetsen att täcka över Estoniavraket med betong. I en andra enkät till de anhöriga uttryckte 80 procent att de var emot en sådan övertäckning. Och efter en folkstorm tvingades regeringen till reträtt.

– Ines Uusman hade då sagt att det endast var ett antal bråkstakar som var emot övertäckning. Det kändes som om de levde i en annan värld, säger Kristina Brandänge, som i maj 2021 utnämndes till hedersdoktor för sina banbrytande insatser vid omhändertagandet av anhöriga och överlevande efter Estonias förlisning.





Ines Uusman under en presskonferans om Estonia 1996. Foto: Pressens bild

Biskop emerita Caroline Krook, som avled i augusti i år, var domprost i Storkyrkan i Stockholm vid tiden för olyckan och ledde den tv-sända

gudstjänsten kvällen efter förlisningen. Hon var även med i etiska rådet som skulle ge råd om huruvida kroppar skulle bärgas eller inte.

Efter Henrik Evertssons Estoniadokumentär 2020 sade hon att medlemmarna i etiska rådet som rekommenderade att Estonias vrak inte skulle bärgas kan ha blivit vilseledda av den information som de fick av Sjöfartsverket.

Hon konstaterade i Ekot att när Haverikommissionens rapport kom så skrev en stor grupp av de överlevande att den inte stämde med vad de upplevde, samtidigt som de allra flesta av de överlevande hade en oerhört stark känsla av att ingen lyssnade på dem och att de inte fick komma till tals.





Caroline Krook år 1998. Foto: Jonas Ekströmer/TT

– Vi pressades av Sjöfartsverkets Johan Fransson, som var föredragande i rådet. Johan Fransson var oerhört förtroendeingivande – det fanns inget att säga när han talat klart. Ingen av oss andra var tillräckligt kunniga för att ifrågasätta, sade hon i ett seminarium i Skridskopaviljongen på Djurgården i september förra året, 30 år efter haveriet.

– Det var många fel som gjordes. Jag fattar inte varför regeringen inte omgående beslutade att bärga de kroppar som låg utanför båten, tillade

hon.



Lennart Berglund (mitten) under en presskonferens 1997. Foto: Ola Torkelsson

Förre utrikesministern och S-veteranen Sten Andersson var den som styrde det etiska rådet inifrån, medan Johan Fransson styrde utifrån, menar Lennart Berglund, ordförande i anhörigföreningen Sea.

– Sten Andersson hänvisade till en olycka i sin egen familj och försäkrade känslösamt inför de anhöriga: ”Man vill inte se de döda efter en sådan olycka. Det är bättre att i stället acceptera vad som hänt.”

Lennart Berglund beskriver detta som Socialdemokrateras demokratiska kontroll där Yrsa Stenius, Anders Lindström och Sten Andersson i etiska rådet var ditsatta som maktens megafoner.



Världen idag är en rikstäckande
och obunden nyhetstidning på kristen grund.

Ansvarig utgivare och chefredaktör:

Jonas Adolfsson



Växel:

018-430 40 00
(kl 10–12, 14–16)

Kundtjänst:

018-430 40 50
(kl 10–12, 14–16)
kundtjanst@varldenidag.se

Redaktionen:

Kundservice

Om Världen idag

Sök i vårt arkiv

Annonsera

Beställ magasin

Följ oss i sociala
medier

redaktionen@varldenidag.se

RSS-flöde

Postadress:

Världen idag, Box 6015
550 06 Jönköping

Tipsa oss om nyheter

Stöd oss

Om personuppgifter

© Världen idag AB

Powered by Labrador CMS